

Валентин Петрик
кандидат наук з державного управління, доцент,
провідний науковий співробітник Науково-дослідного відділу
історико-археологічних досліджень Музею історії Десятинної церкви,
вчений секретар Міжнародної академії богословських наук

Костянтин Москалюк
кандидат богословських наук, викладач кафедри богослов'я
Київської православної богословської академії УПЦ Київського Патріархату

НАРОДОЗНАВЧО-ПРОСВІТНИЦЬКЕ ТОВАРИСТВО «ФАКЕЛ»

У статті розкрито історію та особливості віровчення Гарафини Петрівни Маковій, а також діяльність її центру «Факел пам'яті Марії».

Ключові слова: Гарафина Маковій, вчення, православ'я, молитва.

В статье раскрыты история и особенности вероучения Гарафины Петровны Маковей, а также деятельность ее центра «Факел памяти Марии».

Ключевые слова: Гарафина Маковей, учение, православие, молитва.

The paper describes history and features of the religious doctrine of Garafina Petrivna Makovey and activities of her center «Torch memory of Mary».

Keywords: Garafina Makovey, religious doctrine, orthodoxy, prayer.

Засновницею і лідером релігійного руху, про який ітиметься в нашій статті, є народознавець та «провидиця» (як вказано в її книжках) **Гарафина (Гарафіна) Петрівна Маковій (Карча)**. Народилася вона 2 лютого 1949 року в с. Великий Кучурів Сторожинецького району Чернівецької області. Закінчила філологічний факультет Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича (нині – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича). Працювала вчителькою української мови, літератури та народознавства. Як можна зрозуміти з її книг, з 1990-х років Г. Маковій почала проводити індивідуальні прийоми, розкриваючи людям «таємницю гріха», яка нібито відкрита їй у безпосередньому одкровенні. У 1995 році вона заснувала **Народознавчо-просвітницьке товариство «Факел»** та однойменне видавництво. Відтоді почався друк книжок та газети «Економіч-

но-благочестивий вісник». З цього часу особисті прийоми Г. Маковій припинила. За її словами, у неї настав час для іншого завдання – «пізнане вкладати в книжки». У 2003 році, як зазначає «провидиця», «через Факел» загинула її 18-річна донька Марія. «Я брала собі на голову, перебирала із людини її непросту чорноту. Звичайна річ, що наповнювала тим і життя своїх рідних, Марії», – так описує Гарафина Петрівна причину загибелі своєї доньки. Відтак товариство розпалося, а натомість утворилося нове – «Народознавчо-просвітницький центр “Факел пам'яті Марії”». Таку ж назву перейняло й видавництво.

Гарафина Маковій та її послідовники позиціонують себе справжніми християнами. Щоправда, чіткої конфесійної належності тут не прослідковується. Оскільки «провидиця» мешкає на Буковині, то серед її adeptів є православні, греко- і навіть римо-католики.

Зазвичай будь-який постулат чи аналіз ситуації Гарафіна Петрівна оголошує таким, який нібито отриманий напряму від Господа. «Осуд Гарафіни не проститься нікому», – пише вона сама про себе. Але у Святому Письмі такі слова стосуються лише хули на Святого Духа: «А хто Святого Духа хулитиме, тому не проститься» (Лк 12:10).

Слова «почула на молитву», «на молитву Господь показує», «ставлю на молитву» та подібні трапляються майже на кожній сторінці текстів Гарафіни. Таким чином, усе, що говорить Г. Маковій, мусить обов'язково сприйматись як беззаперечна істина. Через це «провидиця» отримує абсолютну владу вершити долі людей – одних вона ще за життя визначає стати святими, іншим не дає можливості навіть покаятись, мовляв Господь «на молитву» сказав їй: «Прожени сатану». «Ставленням на молитву» Маковій враз «вирішує» будь-які питання: «відмінює» або «зараховує» церковні таїнства, виправдовує убивцю власної дитини як таку, що начебто була несвідомим знаряддям Божим і знищила народжене зло, або «діагностує» у дитини наявність негараздів через носіння одягу із зображенням певних тварин (буцімто, коли людині загрожує смерть, «провидиці» з'являється ця тварина, до того ж із гробом на спині). Виявляється, що «для нас, християн, це знак подарунку від нечистої сили!»

Детальний розгляд вчення Г. Маковій приводить до висновку, що з православ'ям, та й християнством узагалі, у вченні народознавиці з Буковини дуже мало спільного. Від православ'я це вчення бере лише деякі зовнішні елементи – відвідування храму, придбання та встановлення свічок, вживання освяченої води, замовлення молебнів, пости. Причому ставлення до церковних речей і таїнств носить швидше «магічний» характер. Наприклад, для заспокоєння душі померлого, за вказівкою «провидиці», необхідно замовляти молебні саме в трьох церквах, у записці має бути вписане лише одне ім'я померлого. А для лікуван-

ня шизофренії необхідно злити освячену воду, набрану в трьох храмах, в одну «пляшечку» (саме пляшечку, а не банку): бо, як вказує Г. Маковій, «пляшка має форму дітородних каналів. Замість гріховності – святість зміщується туди».

Рекомендовані Гарафіною ритуали, за її ж ученням, ніби слугують завершенням шляху звільнення від гріха: людина може прийняти церковні таїнства каяття, причастя, але справжнє очищення буцімто відбувається пізніше – після «щирого розкаяння» та додаткового ритуалу.

У ритуалах та інтерпретаціях Г. Маковій щодо вчинків людей присутні марновірства та забобони, у яких змішуються язичництво з етнографічними відомостями. «Тепер, коли я маю якусь міру іншого зору, то бачу, виходить цар-Риба і дає інформацію, що в людини тому біда, бо там і там, тоді і тоді, вона чи її предки нищили риб'яче царство... І бачиш, населя казок отими царями-Жабами, царями-Деревами, взято із життя, і казки стають зовсім не казки, а живі реалії, які ми відовчилися розуміти. Можна закинути, що це язичництво. Так, язичництво. Але християнство, людоньки добрі, є тоді, коли ми ведемо себе як істинні християни!» – пише Гарафіна [3, с. 232].

Г. Маковій пропагує й відверто язичницькі ритуали, що мають на меті принесення жертви «духам природи». Для нейтралізації хвороби сина, яка начебто трапилася через забруднення його матір'ю водоймища, необхідно принести жертву воді, щоб, за словами народознавиці, «залатати витворену поганим поступком діру, вибило такий ритуал: Мама має свідомо розкаятися, потім піти до тої річечки, взяти жовтої глини з берега, виліпити людину і з кладки кинути глиняну людину у воду сказавши: “Водичко-сестричко, прости мене, що тебе сквернила, би Бог мене простив. На тобі пожертву, а мого сина не бери”» [3, с. 236].

Прикладом марновірств у вченні Г. Маковій може слугувати велика кількість заборон, введених «провидицею» [1]: не можна переливати олію в окремі посудини

[1, с. 11], використовувати ліки [1, с. 13–14] чи проводити операції навіть при смертельній загрозі [1, с. 16]; мати піаніно [1, с. 20], акваріумних рибок чи паугу [1, с. 24], брати до рук жолуді (у них начебто вміщено велике вселенське зло) [1, с. 22], пити з отвору пляшки [1, с. 23], дивитися в чужі дзеркала (начебто дзеркало акумулює «астральне зло») [1, с. 27], переносити слова на письмі [12, с. 306], обходити машину ззаду, коли хочеш сісти в неї (це нібито закликає аварію) [1, с. 28–29]. Заборонено проважати когось на пероні вокзалу [1, с. 303], писати у свій зошит номер чужих автомашин (цим нібито перебираєш «карму» водія) [1, с. 293], використовувати телевізор, телефон, електроприлади (це начебто живе втілення диявольщини [1, с. 181], хоча на «Сторінках із щоденника 1993 р.» [2, с. 156, 188] Гарафина Петрівна абсолютно спокійно згадує про свої тривалі телефонні розмови. Не можна вживати «субтропічні і цитрусові, бо вони є не наші» [1, с. 110], не можна пити чай: «Чай – від сатани. Варення від Бога. Чай руйнує підкірки головного мозку, висмоктуючи з них енергію завтрашнього дня» [1, с. 72]. Але про заборону цього напою ідеться лише на початку книги, а наприкінці Гарафина Петрівна стверджує протилежне: «Чай індійський корисний християнам і недобрый для дітей антихриста. Християни в індійському чаєві знейтралізують хвилі буддизму, бо в Індії чай – ритуальне питво» [1, с. 312].

Дуже часто для пояснення людських негараздів Г. Маковій застосовує поняття родового зла, яке нібито переходить на людину за порушення навіть незначних постанов самої Гарафини Петрівни. Проте не можна сказати, що все, про що говорить Г. Маковій, є помилковим навіть за формою. Нерідко вона навчає дотримуватися християнських та загальнолюдських моральних норм і принципів (саме в цьому криється причина, з якої прихильники вважають її «православною»). Утім, правильно подаючи форму, Г. Маковій спотворює основне – суть. Наприклад, усі християни усвідомлюють, що не потрібно бездумно

рубати дерева чи засмічувати струмки, але аж ніяк не через боязнь того, що в дереві «засіли недобрі духи», чи «руйнівні імпульси», а вода «відповість хворобами». Таких моментів можна навести безліч і щодо церковних священнодій (досить дивним видається, аби Всемогутній Бог не міг проникнути до могили померлого через вінок штучних квітів), і щодо навколишньої природи, і навіть щодо зачісок (начебто підстригання й фарбування волосся призводить до втрати зв'язку з «космічним позитивом», а відсутність хустки «перепускає родове зло»: «Коли ми ігноруємо покровом, з Чаші позитиву, якою нагороджує Господь жінку під час одруження, опускаючи її жінці на маківку для живлення родини, живиться полююче за родиною зло»).

Не цурається Гарафина Петрівна й астрологічних міркувань про закінчення ери Риб і початку ери Водоля, «людей, яким не властиве зло». Від неї можна почути про карму, «зв'язок з космічним позитивом», «позитив земної оболонки», «злі зірки із Космосу» та ін.

У текстах Г. Маковій можна знайти протиріччя. Так, у газеті «Економічно-благочестивий вісник», що її видає Гарафина, за липень 2011 року (с. 10), авторка, передаючи нібито слова Божі, стверджує, що її «бесід» (особистих групових зустрічей) не буде більше НІКОЛИ (стилістика збережена). Але вже наприкінці публікації (с. 13) йдеться про те, що «бесіди» продовжуватимуться найближчим часом (звісно, якщо слухачі будуть духовно гідними).

Наведені вказівки, настанови, «пророцтва» Гарафини Маковій є лише незначною частиною від загальної кількості, але навіть їх цілком достатньо для переконання в синкретизмі описуваного вчення та у його конфлікті із вченням Православної Церкви.

Тож, основні відхилення Маковій від православного віровчення можна коротко окреслити так:

1) «Провидиця» вірить у те, що через неї відбувається «провіщення волі Гос-

пода» і відкриття їй особисто «таємниці гріха» (у контексті інших тез Г. Маковій, цей стан, з точки зору ортодоксального Православ'я, визначався б як духовна омана самої себе – «прелесть»).

2) Визнання за церковними речами, обрядами й таїнствами магічних функцій.

3) Вчення про родове зло (яке переходить на людину) та надзаслуги предків.

4) Віра в анімізм (одухотвореність всієї природи).

5) Безпідставний ригоризм у ряді питань.

6) Надання напівязичницьким народним звичаям визначального значення в житті людини.

7) Сприйняття елементів неправославних віровчень, зокрема ідеї реінкарнації.

8) Відкидання церковної влади.

Послідовники Гарафини Маковій, як і сама вона, зачисляють себе до християнської спільноти, проте на практиці не визнають за необхідне підпорядковуватися будь-якій християнській деномінації (і санкціонувати свої видання та діяльність відповідно до такого підпорядкування).

Апостол Петро говорить: *«Завжди будьте готові всім, хто домагається від*

вас звіту про ваше уповання, дати відповідь із лагідністю і благоволінням» (1 Пет 3:15). Звичайно, відповідь прихильників вчення Г. Маковій можна легко вгадати заздалегідь: Гарафині Петрівні не потрібне благословення Церкви, вчення її правдиве, бо знання вона отримує безпосередньо від Усевишнього. Але ж звідки відомо, що саме від Бога? З цього приводу апостол Іоанн Богослов навчає: *«Улюблені! Не всякому духові вірте, але випробовуйте духів, чи від Бога вони, бо багато лжепророків з'явилося у світі»* (1 Ін 4:1).

Насправді ж, безліч постулатів Г. Маковій суперечить Святому Письму і Святому Переданню. Що ж до окремих збігів із православним віровченням, у даному випадку вони не є свідченням вірності «одкровення» Гарафини Петрівні.

У випадку ж Г. Маковій доводиться констатувати практику, що ігнорує застереження духовних письменників, авторитет яких визнаний Православною Церквою.

Наразі жодна з християнських деномінацій не схвалює вчення Гарафини Маковій. Зокрема, УПЦ Київського Патріархату визнала (17–18 березня 2011 року), що дане вчення істотно суперечить вченню Православної Церкви.

Література

1. *Маковій Г.* Діалоги з неба / Г. Маковій, О. Новий. – Чернівці : Факел, 1997. – 320 с.
2. *Маковій Г.* Сторінки із щоденника. 1993 рік. – Чернівці : Факел, 2004. – 624 с.
3. *Новий О.* «Прошу прийняти...»: бесіди з Гарафіною Маковій, документальні матеріали. – Коломия : Вік, 1996. – 416 с.